

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-11>

УДК 339.727.22

Маріанна БІДА

Львівський національний університет імені Івана Франка

<https://orcid.org/0000-0003-0817-119X>

e-mail: marianna.bida90@gmail.com

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Стаття присвячена вивченню впливу кризових явищ на обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні. В контексті глобальної економічної динаміки та взаємозв'язку міжнародних ринків, аналізується роль ПІІ в забезпеченні стійкого економічного зростання та розкривається їх важливість для розвитку країни (на основі показника ВВП). Наведено варіанти, які відображають залежність між кризовими явищами та обсягами прямих іноземних інвестицій. Описано показники, які оприлюднюються на сайті Світового банку та використовуються на міжнародному рівні для оцінювання обсягів чистих надходжень та чистого відтоку прямих іноземних інвестицій. Візуально представлено за досліджуваний період 1994-2022 рр. кореляцію динаміки зміни аналізованих показників України на фоні зміни аналогічних показників країн ЄС та світу, що дозволило зробити висновки про природу кризових явищ, які вплинули на зміну тренду. Результати дослідження надали загальне уявлення про негативний вплив кризових явищ на динаміку прямих іноземних інвестицій. Аналіз дозволив виокремити зовнішні (міжнародні, глобальні) та внутрішні кризові явища. Зовнішні кризові явища (світова фінансова криза 2008-2009 років; поширення пандемії COVID-19 у 2020-2021 роках) мали місце у багатьох країнах світу та Європейського Союзу і спричинили зниження ПІІ через економічний спад, фінансову невпевненість, знижену доступність капіталу, невизначеність у бізнес-середовищі. Внутрішні кризові явища були пов'язані з економікою та політикою, які проводилися в Україні, а також спричинені військовим конфліктом з росією (російська анексія Криму, військовий конфлікт на Сході України, повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року, російсько-українська війна), які створили невизначеність, ризики та негативні умови для інвестування в Україні. Висновки статті спрямовані на підкреслення важливості розуміння механізмів впливу кризових явищ на ПІІ та необхідності розроблення стратегій забезпечення стійкості та сталого зростання ПІІ в умовах невизначеності та негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників.

Ключові слова: міжнародна інвестиційна позиція, прямі іноземні інвестиції, ВВП, кризові умови, світова фінансова криза, пандемія COVID-19, політична нестабільність, економічна нестабільність, військовий конфлікт, російсько-українська війна.

Marianna BIDA

Ivan Franko National University of Lviv

INTERNATIONAL INVESTMENT POSITION OF UKRAINE IN CRISIS CONDITIONS

The article is devoted to the study of the impact of crisis phenomena on the volume of foreign direct investment (FDI) in Ukraine. In the context of global economic dynamics and the interconnection of international markets, the role of FDI in ensuring sustainable economic growth is analyzed and their importance for the country's development is revealed (based on the GDP indicator). Variants are given that reflect the dependence between crisis phenomena and the volume of foreign direct investments. The indicators published on the World Bank's website and used at the international level to assess net inflows and net outflows of foreign direct investments are described. The correlation of the dynamics of changes in the analyzed indicators of Ukraine against the background of changes in similar indicators of the EU countries and the world is visually presented for the studied period of 1994-2022, which made it possible to conclude the nature of crisis phenomena that influenced the change in the trend. The results of the study provided a general idea of the negative impact of crisis phenomena on the dynamics of foreign direct investment. The analysis made it possible to single out external (international, global) and internal crisis phenomena. External crisis phenomena (the global financial crisis of 2008-2009; the spread of the COVID-19 pandemic in 2020-2021) took place in many countries of the world and the European Union and caused a decrease in FDI due to economic recession, financial uncertainty, reduced availability of capital, uncertainty in business environments. Internal crisis phenomena were related to the economy and politics conducted in Ukraine, as well as caused by the military conflict with Russia (the Russian annexation of Crimea, the military conflict in the East of Ukraine, the full-scale Russian invasion of Ukraine on February 24, 2022, the Russian-Ukrainian war), which created uncertainty, risks and negative conditions for investing in Ukraine. The conclusions of the article are aimed at emphasizing the importance of understanding the mechanisms of the impact of crisis phenomena on FDI and the need to develop strategies to ensure stability and sustainable growth of FDI in conditions of uncertainty and the negative impact of external and internal factors.

Keywords: international investment position, foreign direct investment, GDP, crisis conditions, global financial crisis, COVID-19 pandemic, political instability, economic instability, military conflict, Russian-Ukrainian war.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасний глобальний економічний контекст передбачає активну взаємодію країн на міжнародному рівні, що робить важливим аспектом розвитку економік прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Ці інвестиції відіграють роль каталізатора технологічного зростання, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності та зростання ВВП країни. Однак, на фоні постійних змін, глобальних перетворень та кризових явищ, ПІІ можуть стати вразливими до різноманітних негативних впливів. Вплив кризових явищ на обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) стає серйозним викликом для стабільного економічного розвитку країн. Постійні зміни в політичному, економічному та соціальному середовищі породжують

невпевненість та ризики для іноземних інвесторів, що впливає на їхні плани та рішення стосовно вкладення коштів.

Цілеспрямований аналіз проблеми впливу кризових явищ на ПІІ є важливим завданням з метою визначення ключових чинників, які призводять до зниження інвестиційного потенціалу країн. При цьому варто розглянути глобальні економічні кризи, політичні та економічні нестабільності, валютні кризи, геополітичні та воєнні конфлікти, які можуть спричинити відхилення від стратегічних планів іноземних інвесторів та впливати на прийняття рішень щодо вкладення коштів.

Актуальність дослідження полягає у необхідності ретельного аналізу та розкритті чинників, що призводять до зниження ПІІ через вплив кризових явищ. Цей аналіз допоможе виявити основні чинники незахищеності країни від негативних впливів криз та визначити можливі шляхи зменшення їхнього впливу на інвестиційну активність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інформація про міжнародні інвестиційні процеси України публікується у різних джерелах, зокрема на веб-сайтах чи звітах офіційних статистичних органів, урядових агентств, фінансових установ та незалежних аналітичних ресурсах. Статистична інформація про міжнародну інвестиційну позицію України збирається, систематизується та оприлюднюється Національним банком України [1], на офіційному сайті якого міститься статистика та дані про міжнародні інвестиції, включаючи прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, зовнішні борги та інші фінансові показники.

Тематика дослідження міжнародної інвестиційної політики України є досить актуальною серед науковців у зв'язку зі стрімкими змінами та викликами, які впливають на глобальну економіку та інвестиційний клімат. Різноманітні напрями досліджень включають аналіз інвестиційного середовища України (З. Кобеля, Н. Кутаренко, К. Рудько, А. Бабчук [2]; Л. Сіпайло, А. Ляшук [3]), вплив міжнародних угод та організацій (К. Карпюк [4]), роль різних економічних секторів та індустрій (О. Рудінська, Т. Сорокова [5]), дослідження поведінки іноземних інвесторів (Є. Вовк [6]), вивчення політичних та правових аспектів (А. Загороднюк [7]) тощо.

Дослідження міжнародних інвестиційних процесів України в кризових умовах є надзвичайно важливим завданням для науковців. Вони вивчають різноманітні аспекти впливу кризових явищ (В. Мінкович, М. Харахурсах [8]; О. Мороз [9]) з метою виявлення можливостей (Н. Галазюк [10]) та стратегій управління інвестиційними процесами в умовах кризи (М. Гуменний, Д. Гайтко [11]; Т. Кіщенко [12]). Дослідження цієї теми допомагають розкрити сутність впливу кризових явищ на інвестиційну активність, з'ясувати перспективи та можливості для інвесторів, розробити рекомендації для державних органів щодо створення сприятливого інвестиційного клімату під час невизначеності. Такі дослідження ведуть до поглибленого розуміння динаміки інвестиційного середовища та сприяють розвитку стратегій, які дозволяють країні ефективно використовувати інвестиції навіть у важких умовах, сприяючи економічному відновленню та стійкому росту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значний науковий доробок, варто детальніше проаналізувати та системно підійти до наукового розгляду кризових явищ та подій, які призвели до зниження інвестиційного потенціалу України на міжнародному інвестиційному ринку.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає в розкритті важливості прямих іноземних інвестицій (ПІІ) для економічного розвитку країни та аналізі впливу кризових явищ на їхні обсяги. Основним завданням статті є виявлення кризових явищ, які вплинули на зниження ПІІ як в Україні, так і в країнах ЄС та світу.

Виклад основного матеріалу

Національний банк України трактує міжнародну інвестиційну позицію (МІП) як статистичний звіт, що відображає всі фінансові активи і зобов'язання резидентів країни перед нерезидентами, що оцінюються за ринковими цінами станом на кінець певного моменту часу [1]. У випадку України, міжнародна інвестиційна позиція описує фінансові відносини між країною та іншими країнами, а також міжнародними організаціями та приватними особами, які здійснюють інвестиційну діяльність на території України або за кордоном. Дані МІП включають такі категорії [13]: прямі інвестиції: інструменти участі в капіталі, боргові інструменти; портфельні інвестиції; похідні фінансові інструменти; інші інвестиції; резервні активи.

Прямі інвестиції є однією з основних форм міжнародних інвестицій та відіграють важливу роль у глобальній економічній взаємодії. Цей вид інвестицій відрізняється від інших тим, що включає фактичний контроль або значну впливову участь іноземного інвестора у підприємстві чи організації, в яку здійснюються інвестиції. Основною метою прямих інвестицій є отримання користі та прибутку з довгострокової співпраці та участі в управлінні бізнесом. Прямі інвестиції в Україну та з України

представляють дві сторони міжнародної інвестиційної діяльності, де Україна виступає як країна-одержувач та країна-інвестор.

Прямі інвестиції в Україну – це вкладення капіталу, технологій, ресурсів або знань з боку іноземних суб'єктів (фірм, інвесторів, компаній) в підприємства або проекти в Україні. Це може включати придбання акцій українських компаній, створення спільних підприємств, інвестування в нові технології або виробничі потужності тощо. Прямі інвестиції в Україну сприяють розвитку економіки, створенню робочих місць та обміну досвідом. Прямі інвестиції з України – це інвестиції, здійснені українськими суб'єктами (компаніями, інвесторами) у підприємства або проекти за кордоном. Це може включати створення підприємств або філій за кордоном, придбання іноземних активів або участь у спільних підприємствах. Прямі інвестиції з України можуть допомагати українським компаніям розширювати географію діяльності, отримувати доступ до нових ринків та ресурсів. Обидві сторони прямих інвестицій (інвестування в Україну та з України) важливі для сталого економічного розвитку. Вони сприяють створенню більш широких та взаємовигідних економічних зв'язків між Україною та іншими країнами, підвищенню конкурентоспроможності національних компаній та розповсюдженню технологій.

Обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) можуть зазнавати значних змін під впливом кризових явищ, таких як економічні кризи, фінансові турбуленції, політичні нестабільності та інші негативні події. Зміни обсягів ПІІ в умовах кризи можуть мати різні причини та наслідки. Ось деякі можливі варіанти, які відображають залежність між кризовими явищами та обсягами прямих іноземних інвестицій:

– зниження обсягів інвестицій. У періоди економічних або фінансових криз інвестори можуть бути більш обережними щодо здійснення нових інвестицій. Невизначеність на ринках та погіршення фінансового стану підприємств можуть знизити їх бажання ризикувати новими інвестиціями;

– зміна пріоритетів. Кризові ситуації можуть змінювати пріоритети інвесторів. Вони можуть віддалятися від більш ризикованих інвестицій та спрямовувати свої кошти в більш стабільні та надійні об'єкти;

– зменшення доступності фінансування. Умови кризи можуть призвести до скорочення кредитування та фінансування. Це може вплинути на здатність підприємств отримувати зовнішні інвестиції;

– різка зміна курсу валют. Валютні коливання під час кризи можуть впливати на вартість інвестицій та призвести до зміни позицій інвесторів;

– державна політика. Реакція держави на кризу може вплинути на регулювання іноземних інвестицій, що може вплинути на зміну обсягів ПІІ.

Загалом, вплив кризових явищ на обсяги прямих іноземних інвестицій може бути дуже складним і залежати від багатьох факторів, таких як тип кризи, стійкість економіки, політична ситуація та інші.

Перевіримо на прикладі України як змінюється її міжнародна інвестиційна позиція в кризових умовах. Для аналізу обрано такі статистичні показники, які публікуються на сайті Світового банку:

– Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) [14] (прямі іноземні інвестиції, чисті надходження, дол. США) – це показник, який характеризує обсяг грошових коштів, що надходять до країни як результат прямих іноземних інвестицій, виміряний в поточних доларах США. Цей показник відображає різницю між валовими приходами, отриманими від іноземних інвесторів (прибутки, дивіденди, відсотки тощо), та валовими витратами на здійснення таких інвестицій (капітал, що вкладається в іноземні підприємства або проекти) за урахуванням поточних рахунків платіжного балансу (Balance of Payments, BoP). Цей показник є важливим для аналізу і оцінки рівня залучення іноземних інвестицій в економіку конкретної країни.

– Foreign direct investment, net inflows (% of GDP) [15] (прямі іноземні інвестиції, чисті надходження, % від ВВП) – це показник, який використовується для вимірювання обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що надійшли до країни за певний період, відносно величини її валового внутрішнього продукту (ВВП). Цей показник виражає відношення чистих припливів ПІІ (різниця між вхідними та вихідними ПІІ) до розміру економіки країни, вимірюваного у ВВП. Він є показником важливості зовнішньої інвестиційної активності для економіки країни відносно її загального розміру та потенціалу. Цей показник може вказувати на те, наскільки привабливою вважається країна для іноземних інвесторів, а також на рівень залучення зовнішніх інвестицій у порівнянні з розміром її економіки.

– Foreign direct investment, net outflows (BoP, current US\$) [16] (прямі іноземні інвестиції, чистий відтік, дол. США) – це показник, який вказує на обсяг грошових коштів, які виводяться з країни в результаті прямих іноземних інвестицій, виміряний в поточних доларах США. Цей показник відображає різницю між валовими витратами на прямі іноземні інвестиції (капітал, що вкладається в підприємства або проекти за кордоном) та валовими приходами від таких інвестицій (прибутки, дивіденди, відсотки тощо), з урахуванням поточних рахунків платіжного балансу (Balance of Payments, BoP).

– Foreign direct investment, net outflows (% of GDP) [17] (прямі іноземні інвестиції, чистий відтік, % від ВВП) – це показник, який використовується для вимірювання обсягу виходу прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що покинули країну за певний період, відносно величини її валового внутрішнього продукту (ВВП). Цей показник виражає відношення чистих виходів ПІІ (різниця між вихідними та вхідними

ПІІ) до розміру економіки країни, вимірюваного у ВВП. Цей показник відображає те, наскільки іноземні інвестиції в країні є активними та стимулюють розвиток національної економіки.

– GDP (current US\$) [18] (ВВП, дол. США) – це показник, який відображає величину валового внутрішнього продукту (ВВП) країни в поточних доларах США. ВВП – це основний показник, який вимірює сукупну вартість всіх товарів і послуг, які виробляються в економіці країни за певний період (зазвичай за рік), включаючи як виробництво власних товарів, так і імпортовані. Цей показник дозволяє порівнювати економічний розмір різних країн на основі їх вартості ВВП у доларах США. Він також використовується для аналізу економічного зростання, руху кон'юнктури та розміру економіки країни.

– GDP growth (annual %) [19] (річний темп зростання ВВП, %) – це показник, який виражає річний темп зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Обчислюється як відношення зміни ВВП за один рік до ВВП попереднього року, і результат виражається у відсотках. Цей показник показує, наскільки зросла або зменшилася величина ВВП в порівнянні з попереднім роком. Цей показник є ключовим індикатором для вимірювання економічного здоров'я та динаміки країни. Позитивний річний приріст ВВП може свідчити про зростання економіки, підвищення виробництва та витрат споживачів. З іншого боку, негативне значення цього показника може вказувати на економічну зморшку, зменшення виробництва та споживчих витрат.

Для наочного відображення динаміки зміни показників за досліджуваний період 1994–2022 рр. побудовано графіки. На рис. 1 відображено співставлення динаміки зміни показників: а) ПІІ, чисті надходження, млрд дол. США; б) ПІІ, чисті надходження, % від ВВП; в) ВВП, трлн дол. США; г) темп зростання ВВП, %. На рис. 2 відображено співставлення динаміки зміни показників: а) ПІІ, чистий відтік, млрд дол. США; б) ПІІ, чистий відтік, % від ВВП; в) ВВП, трлн дол. США; г) темп зростання ВВП, %. Для порівняння обрано країни Європейського Союзу та весь світ. Для нашого дослідження таке порівняння надасть змогу прослідкувати кореляцію динаміки зміни аналізованих показників України на фоні зміни аналогічних показників країн ЄС та світу і дозволить зробити висновки про природу кризових явищ, які вплинули на зміну тренду. Спільне падіння динаміки показників свідчатиме про можливий вплив зовнішніх (міжнародних) кризових явищ, тобто тих явищ, які відбуваються у різних країнах. Відхилення у напрямі динаміки свідчатиме про ймовірні зміни внаслідок внутрішніх кризових явищ, які впливають тільки на об'єкт коло країни.

На рис. 1 спостерігаємо 5 піків зниження обсягів чистих надходжень ПІІ у дол. США та % від ВВП (2006 р., 2009 р., 2015 р., 2020 р. та 2022 р.). Для показників ВВП та темпу зростання ВВП також справджується ця тенденція (крім 2006 р.). Порівнюючи із динамікою показників країн ЄС та світу можемо зробити висновок, що на зниження обсягів чистих надходжень ПІІ в Україну у 2009 та 2020 роках вплинули зовнішні кризові явища, а у 2006 р., 2015 р. та 2022 р. – внутрішні.

Подібних висновків можемо дійти, аналізуючи динаміку чистого відтоку ПІІ з України. На рис. 2 спостерігаємо 6 піків зниження обсягів чистого відтоку ПІІ у дол. США та % від ВВП (2006 р., 2009 р., 2011 р., 2015 р., 2020 р. та 2022 р.). Для показників ВВП та темпу зростання ВВП також справджується ця тенденція (крім 2006 р. та 2011 р.). Порівнюючи із динамікою показників країн ЄС та світу можемо зробити висновок, що на зниження обсягів чистого відтоку ПІІ з України у 2009 та 2020 роках вплинули зовнішні кризові явища, а у 2006 р., 2011 р., 2015 р. та 2022 р. – внутрішні.

Пояснимо, які зовнішні кризові явища спричинили вплив на зниження обсягів ПІІ у 2009 та 2020 роках.

У 2009 році світ стикнувся зі значною економічною кризою, відомою як світова фінансова криза 2008–2009 років або Глобальна фінансова криза. Ця криза виникла внаслідок ряду факторів та подій, і вона вплинула на зниження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в багатьох країнах, включаючи Україну. Зокрема, причиною послужила криза на ринку нерухомості в США, яка розпочалася з великої кількості неплатоспроможних позичальників на ринку нерухомості в США, що викликало кризу в секторі житлового будівництва та фінансування. Це призвело до проблем з неплатоспроможністю та зниження довіри до банків, скорочення доступу до фінансування, падіння цін на ринку нерухомості, спаду споживчого попиту, загальної економічної нестабільності, збитків на фондових ринках, загального спаду споживчого попиту тощо. У результаті цих факторів криза на ринку нерухомості в США призвела до зниження інвестиційної активності, включаючи прями іноземні інвестиції, які великим чином є результатом невпевненості, ризику та впливу глобальної економічної негативної динаміки.

У 2020 році світ стикнувся зі значною економічною та фінансовою нестабільністю, викликаною пандемією COVID-19. Ця пандемія та пов'язані з нею обмеження та економічні зрушення призвели до зниження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в багатьох країнах, включаючи Україну. Зокрема, наслідками пандемії стали: обмеження діяльності підприємств, нестабільність на глобальних фінансових ринках, зниження споживчого попиту, зменшення обсягів міжнародної торгівлі, зниження туристичного потоку тощо. Ці фактори, а також інші економічні зрушення, пов'язані з пандемією, призвели до скорочення інвестиційної активності та зниження прямих іноземних інвестицій в багатьох країнах, у тому числі і в Україні.

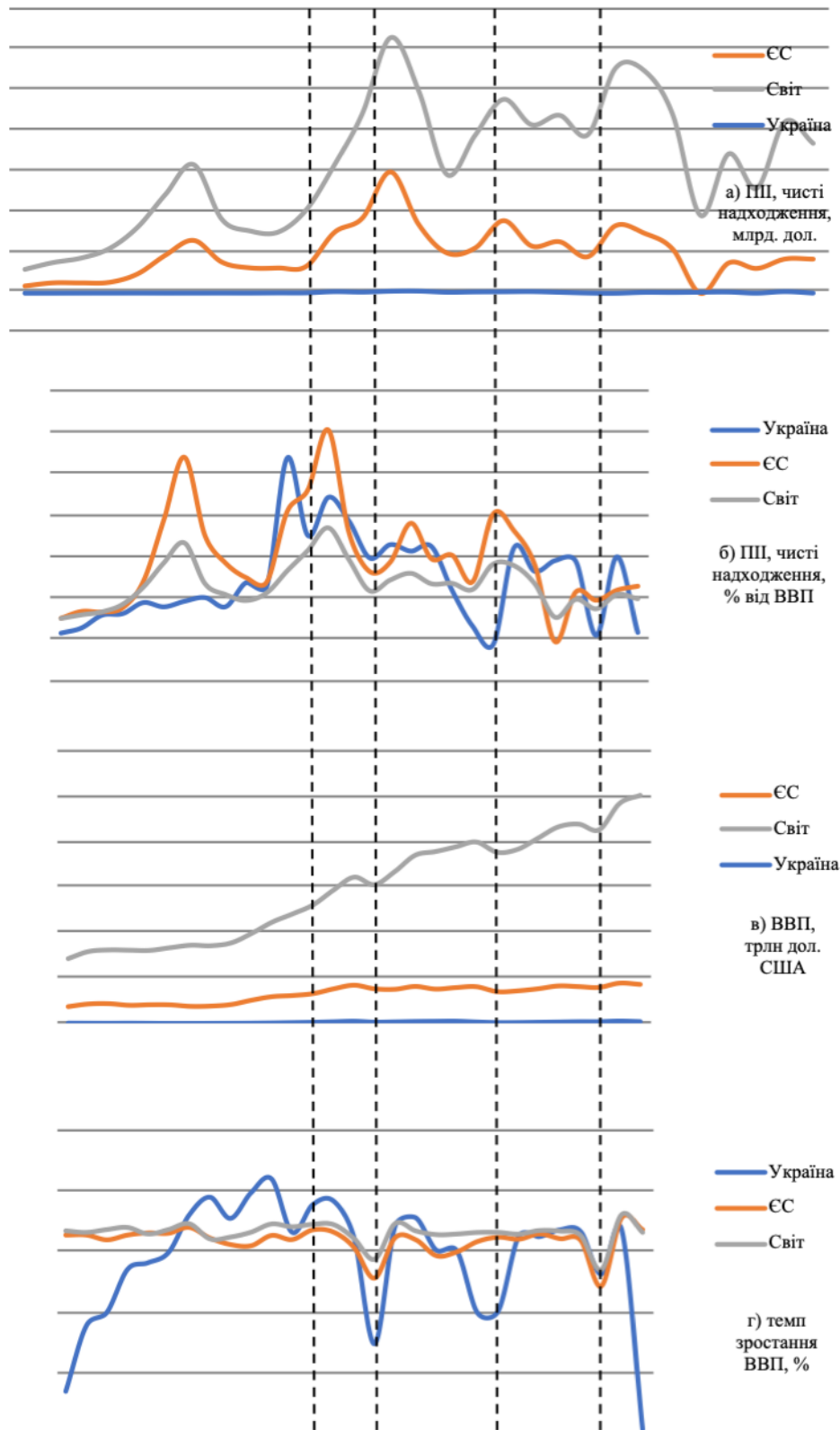

Рис. 1. Графічне відображення зміни динаміки чистих надходжень ПП та ВВП в кризових умовах
Джерело: побудовано автором

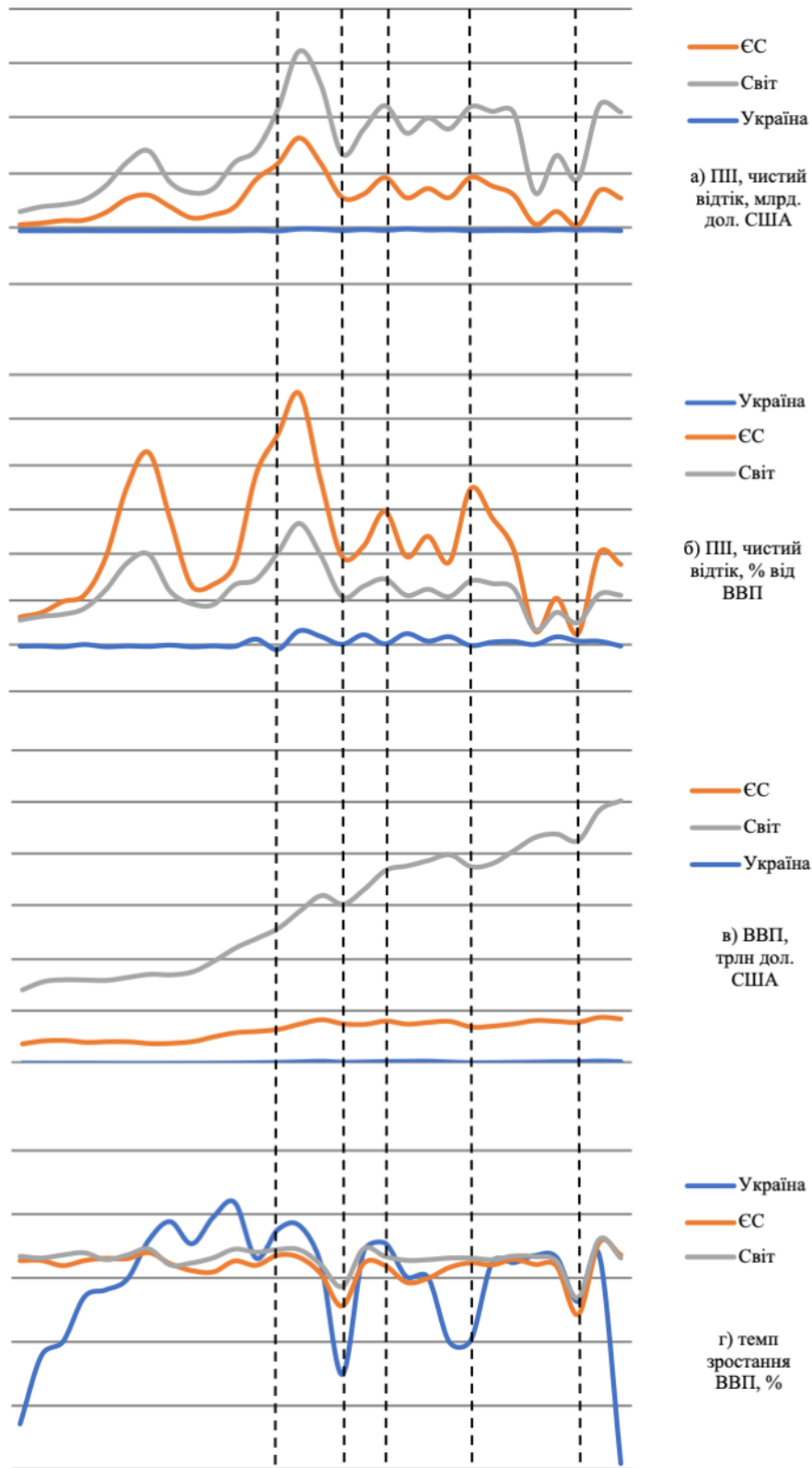

Рис. 2. Графічне відображення зміни динаміки чистого відтоку ПП та ВВП в кризових умовах
Джерело: побудовано автором

Щодо внутрішніх причин зниження обсягів ПП в Україні, то, на нашу думку, такими є:

2006 рік: основний кризовий чинник – політична нестабільність. В Україні 2006 року відбувся складний політичний процес, включаючи парламентські та президентські вибори. Політичні напруги та невизначеність створили невпевненість серед іноземних інвесторів, які відклали свої рішення щодо

вкладення коштів. Серед інших чинників варто згадати про бюджетні проблеми, наявність корупції та бюрократії, енергетичну залежність тощо.

2015 рік: основний кризовий чинник – військовий конфлікт з росією на Сході України та російська анексія Криму, що призвело до загострення політичної, економічної та валютної нестабільності. Ці події створили невизначеність та ризики для іноземних інвесторів, які не захотіли ризикувати в умовах військового конфлікту.

2022 рік: основний кризовий чинник – повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року. Війна в Україні призвела до загострення політичної та економічної нестабільності. Це створило невизначеність та ризики для інвесторів, оскільки вони не мають можливості передбачити подальший розвиток подій та можливість повернення своїх інвестицій. Війна також створила загрозу безпеці іноземних інвесторів, їхнім працівникам та майну. Інвестори вважають такі умови надто ризиковими для вкладення коштів. Зниження ВВП та збільшення безробіття зробило інвестиційне середовище в Україні менш привабливим для іноземних інвесторів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відіграють важливу роль у розвитку економік країн, сприяючи залученню капіталу, технологій та знань з-за кордону. Однак, зниження ПІІ може відбуватися під впливом різноманітних факторів, зокрема кризових явищ. Кризові явища, такі як глобальні економічні кризи, політична нестабільність, економічна та валютна невпевненість, геополітичні конфлікти, можуть вплинути на зниження інтересу іноземних інвесторів до вкладення коштів. Політична та правова невизначеність, валютні та фінансові кризи, а також інші негативні фактори можуть створювати ризики та невпевненість, які можуть відлякувати інвесторів.

Результати дослідження надали загальне уявлення про негативний вплив кризових явищ на динаміку прямих іноземних інвестицій. Аналіз дозволив виокремити зовнішні та внутрішні кризові явища. Зовнішні кризові явища (світова фінансова криза 2008-2009 років; поширення пандемії COVID-19 у 2020-2021 рр.) мали місце у багатьох країнах світу та ЄС і спричинили зниження ПІІ через економічний спад, фінансову невпевненість, знижену доступність капіталу, невизначеність у бізнес-середовищі. Внутрішні кризові явища були пов'язані з економікою та політикою, які проводилися в Україні, а також спричинені військовим конфліктом з росією (анексія Криму, військовий конфлікт на Сході України, російсько-українська війна), які створили невизначеність, ризики та негативні умови для інвестування в Україні.

У зв'язку з цим, важливо для країн розуміти, як кризові явища впливають на ПІІ, щоб забезпечити стабільне та сприятливе інвестиційне середовище. Адекватна політика, правовий захист, збалансовані економічні показники та ефективне управління ризиками можуть допомогти зменшити вплив кризових явищ на ПІІ та сприяти розвитку економіки країни.

Література

1. Статистика зовнішнього сектору / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
2. Кобеля З.І., Кутаренко Н.Я., Рудько К.І., Бабчук А.М. Інвестиційний потенціал України в умовах фінансово-економічної кризи. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 22. С. 32-37.
3. Сіпайло Л.Г., Ляшук А.М. Інвестиційний потенціал підприємств України в кризових умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 8. С. 29-33.
4. Карпюк К.І. Залучення інвестицій від міжнародних фінансових інститутів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 31. С. 41-46. doi: 10.32782/2413-9971/2020-31-7.
5. Рудінська О.В., Сорокова Т.І. Проблеми залучення інвестицій на ринку міжнародного туризму. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2020. Т. 19, вип. 1. С. 241-254. doi: 10.18524/2413-9998/2020.1(44).198367.
6. Вовк Є.О. Державна фінансова політика та її вплив на поведінку іноземних інвесторів в Україні. Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 5-2. С. 82-86.
7. Загороднюк А.О. Механізми врегулювання інвестиційних спорів в рамках міжнародних інвестиційних угод. Вісник Академії адвокатури України. 2019. Т. 16, № 1. С. 80-85.
8. Мінкович В.Т., Харахурсах М.О. Вплив сучасних кризових процесів в Україні на залучення міжнародних інвестицій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19(2). С. 100-103.
9. Мороз О.С. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 року. Економічний простір. 2020. № 154. С. 46-50. doi: 10.32782/2224-6282/154-8.
10. Галазюк Н.М. Роль держави у стимулюванні міжнародної інвестиційної співпраці. Економічні науки. Серія: Регіональна економіка. 2022. Вип. 19. С. 51-57.
11. Гуменний М.І., Гайтко Д. Стратегічне управління інвестиційною привабливістю підприємств. Український журнал прикладної економіки. 2020. Т. 5, № 4. С. 413-421. doi: 10.36887/2415-8453-2020-4-49.

12. Кіщенко Т.Є. Інвестиційна криза: причини і шляхи подолання. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2020. Вип. 46. С. 72-78.
13. Міжнародна інвестиційна позиція / Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/imf/meta/IIP_Dissemin_notes-ukr.html.
14. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>.
15. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS>.
16. Foreign direct investment, net outflows (BoP, current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BM.KLT.DINV.CD.WD>.
17. Foreign direct investment, net outflows (% of GDP). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BM.KLT.DINV.WD.GD.ZS>.
18. GDP (current US\$) / The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>.
19. GDP growth (annual %). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>.

References

1. External sector statistics. National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
2. Kobelia Z.I., Kutarenko N.Ya., Rudko K.I., Babchuk A.M. (2017). Investment potential of Ukraine in the conditions of financial and economic crisis. *Investments: practice and experience*, 22, 32-37.
3. Sipailo L.H., Liashuk A.M. (2017). Investment potential of Ukrainian enterprises in crisis conditions. *Investments: practice and experience*, 8, 29-33.
4. Karpiuk K.I. (2020). Attracting investments from international financial institutions. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and world economy*, 31, 41-46. doi: 10.32782/2413-9971/2020-31-7.
5. Rudinska O.V., Sorokova T.I. (2020). Problems of attracting investments in the market of international tourism. *Market economy: modern management theory and practice*, 19(1), 241-254. doi: 10.18524/2413-9998/2020.1(44).198367.
6. Vovk Ye.O. (2019). Impact of State financial policy on the foreign investors behavior in Ukraine. *Business navigator*, 5(2), 82-86.
7. Zahorodniuk A.O. (2019). Mechanisms for settlement of investment disputes within the framework of international investment agreements. *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, 16(1), 80-85.
8. Minkovych V.T., Kharakhursakh M.O. (2018). The influence of modern crisis processes in Ukraine on the attraction of international investments. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and world economy*, 19(2), 100-103.
9. Moroz O.S. (2020). The development of investment activity in Ukraine in the conditions of the economic crisis of 2020. *Economic space*, 154, 46-50. doi: 10.32782/2224-6282/154-8.
10. Halaziuk N.M. (2022). The role of the state in stimulating international investment cooperation. *Economic sciences. Series: Regional economy*, 19, 51-57.
11. Humennyi M.I., Haitko D. (2020). Strategic management of investment attractiveness of enterprises. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, 5(4), 413-421. doi: 10.36887/2415-8453-2020-4-49.
12. Kishchenko T.Ye. (2020). Investment crisis: causes and ways of overcoming. *Ways to increase the efficiency of construction in the market formation conditions*, 46, 72-78.
13. International investment position. State Statistics Service of Ukraine. URL: https://ukrstat.gov.ua/imf/meta/IIP_Dissemin_notes-ukr.html.
14. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>.
15. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS>.
16. Foreign direct investment, net outflows (BoP, current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BM.KLT.DINV.CD.WD>.
17. Foreign direct investment, net outflows (% of GDP). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BM.KLT.DINV.WD.GD.ZS>.
18. GDP (current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>.
19. GDP growth (annual %). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>.